

12 FEB 2009

POLITIET

JUSTISDEPARTEMENTET	
12 FEB 2009	
SAKSNR:	200502517
AVD/KONT/BEH:	KA. DUS. ET
DOK.NR. 128	ARKIVKODE: 452

Det kongelige Justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
200502517/TRH

Vår referanse
2008/00972-9 008

Dato
09.02.2009

Høring - NOU 2008:15 om barn og straff

Det vises til Departementets høringsbrev av 23.oktober 2008.

Arbeidsgruppen har hatt et omfattende og krevende mandat. Målet har vært å finne frem til hvordan man kan redusere bruk av fengsel ovenfor ungdommer mellom 15 og 18 år, og hvordan straffen bedre kan tilpasses i de tilfeller der fengsling ikke kan unngås.

I saker fra Salten politidistrikt reageres det svært sjelden med ubetinget fengsel ovenfor aldersgruppen 15 til 18 år. Det er også svært sjelden at personer i denne aldersgruppen varetektsfengsles. Først og fremst skyldes det at vi i stor grad har vært forskånet fra de sakene der unge begår svært alvorlig kriminalitet, og dels fordi vi har et sterkt fokus på alternative reaksjonsformer, også der unge begår gjentatt kriminalitet innenfor vinning, rus og trafikk.

Til tross for at barn i fengsel så langt har vært et sjelden tema hos oss er vi likevel svært opptatt av hvordan strafferettspleien håndterer barn og unge. Det viktigste er selvsagt hvordan man unngår at man kommer dit at barn begår så alvorlig kriminalitet at fengsel ikke kan unngås, dvs hvordan snur man unge lovbrystere tidlig i "karrieren". De fleste har startet med mindre alvorlig kriminalitet. Her mener vi at sentrale tiltak er en bedre koordinering av den tverretatlige innsatsen rettet mot enkeltpersoner og å sørge for at man innenfor strafferettspleien har en størst mulig "verktøykasse" med hensyn til tiltak som kan settes inn.

Salten politidistrikt har god erfaring med tiltaket "Felles Ansvar" som er omtalt i rapporten blant annet i pkt. 5.2.4. Vi registrerer at mange av elementene i den nye straffereaksjonen som foreslås av utvalget – ungdomsstormøte – er kjente for oss.

Innledningsvis bemerkes at vi er helt enig utvalgets formulering som på s 136 om at det sentrale i straffeutmålingen i saker med barn/unge er å

- gi reaksjoner som kan motivere barnet til adferdsendring

Salten politidistrikt

- gi reaksjoner som er egnet til å fjerne eller redusere risikofaktorer i barnets liv og samtidig styrke barnets ressurser
- å gi reaksjoner som engasjerer barnets nettverk, både privat og offentlig

Disse prinsippene vil også være sentrale i de saker der det er snakk om å snu unge lovbytere før de begår så alvorlig kriminalitet at fengsel kan være aktuelt.

Vi er for det vesentlige er vi enige i utvalgets anbefalinger

En del av de konkrete forslagene vil bli kommentert nedenfor.

Tvangsmidlene pågripelse og varetektsfengsling skal fortsatt kunne benyttes

Vi er enige i pågripelse og varetektsfengsling fortsatt må kunne benyttes ovenfor barn/unge – noe annet er urealistisk. Vi ser det slik at det kan være større behov for pågripelse og varetekt enn soning i fengsel, fordi disse tvangsmidlene brukes i en akutt situasjon der man ofte ikke har tid/mulighet til å finne alternative tiltak.

Vi støtter lovendringen som gir politiet plikt til å varsle barnevernstjenesten om fengsling og at barnevernet plikter å møte i fengslingsmøte og ha en oppfølging jf rapportens pkt 9.2.3. Dette bør egentlig være en selvfølge.

Vi kan imidlertid ikke se at det er noe i utvalgets forslag som kan redusere bruk av varetektsfengsling av barn, men innser at det er en vanskelig oppgave å finne alternativer.

Vi er enige i at tiltak i barnevernet ikke fullt ut kan erstatte bruk av varetektsfengsling og at barnevernet ikke bør få ansvaret for å ivareta strakstiltak med hjemmel i straffeprosessloven. Utvalget ender med å se på hvilke tiltak som skal redusere skadevirkningen av å sette barn i varetektsfengsel, men vi ser det slik at det er enda viktigere å tilrettelegge for varetektssurrogat slik at innsettelse i fengsel unngås.

Vi mener det er viktig at barnevernet i sitt oppfølgingsansvar så langt mulig plikter å delta i arbeidet for å søke å finne frem til alternativer til innsetting i fengsel. Som det også fremgår i rapporten kan det tenkes mange tilfeller der bruk av barnevernsinstitusjon kan være et riktig/egnet varetektssurrogat.

Når det gjelder de foreslåtte tiltakene for å dempe skadevirkninger mv er vi for det vesentlige enige i tiltakene. I forslaget om at det i varetektsiden ikke skal kunne besluttes brev og besøksforbud ovenfor nær familie mener vi at det må åpnes for unntak i særlige tilfeller. Det tenkes på tilfeller der nær familie er involvert i samme sak/ medsiktet. Barnekonvensjonen åpner for unntak i særlige tilfeller.

Bruk av straff

Vi er enige i alle utvalgets generelle betraktninger om valg av straffereaksjon i pkt 9.5.1 og 9.5.2.

Vi er videre enige i at ubetinget fengsel fortsatt må være en mulig straffereaksjon ovenfor barn/unge.

Påtaleunnlatelse

Politidistriktet har god og omfattende erfaring i bruk av betingede påtaleunnlatelser som reaksjonsform ovenfor unge, både gjennom prosjekt med ungdomskontrakter og prosjektet/tiltaket ”Felles ansvar”.

Påtaleunnlatelse vil i mange tilfeller vil være en mer hensiktsmessig reaksjon enn forelegg. Vi er enig i forslaget om at det bør være anledning til å gi påtaleunnlatelser med kortere prøvetid enn dagens system. Dette for å sikre at slik påtaleunnlatelse med vilkår kan gis som reaksjonsform i mindre alvorlige saker – som alternativ til forelegg - uten at det blir en uforholdsmessig streng reaksjon.

Det bemerkes at det generelt er et for dårlig system for oppfølging av vilkårene i påtaleunnlatelsen – på samme måte som ved vilkår i betinget dom. Hvem skal følge opp og sørge for / motivere til at vilkårene blir fulgt opp? Å rette opp denne mangelen er en vesentlig del av tiltaket ”Felles Ansvar”. Der er det slik at den ungdom som har fått påtaleunnlatelse med vilkår også tildeles en tverretattlig ansvarsgruppe som skal støtte opp og motivere til at vilkårene blir overholdt.

Vi har ikke sett noe stort behov for at tjenestemenn skal kunne gi betinget påtaleunnlatelse på stedet til unge - sml forenklede forelegg - og vurderer ikke dette som et viktig forslag. Vi kan ikke se at en påtaleunnlatelse uten betingelser gitt på stedet, uten avhør, har noe større preventiv effekt enn en et forelegg.

Ruskontroll foretas av bydelsoverlegen og kommuneoverlege

Det er positivt dersom det kommer et fast og mer profesjonalisert opplegg rundt rustesting knyttet til vilkår i dom eller påtaleunnlatelse. Det legges til grunn at forslaget ikke er aldersbegrenset, men gjelder alle som får et slikt vilkår.

Samme ordning bør også gjelde ved rustesting som eventuelt settes som vilkår i forbindelse med varetektssurrogat.

Lovendring som åpner for at representanter for fornærmede eller en fornærmedegruppe kan møte i stedet for fornærmede

Vi har stor tro på konfliktrådsmegling som en god reaksjon – særlig der barn og unge er involvert. Mange av de lovbrudd som begås av unge er trafikklovbrudd og narkotikalovbrudd og dermed er det ingen direkte fornærmet og konfliktrådsmegling er utelukket. Det er likevel mange indirekte berørte. Vi støtter derfor forslaget om at en megling må kunne skje med en fornærmedegruppe i disse tilfellene.

Når det gjelder de forhold at der er en direkte fornærmet, men at vedkommende ikke vil møte er en mer usikker på om det her bør åpnes for megling med en annen representant. I forhold til handelsnæringen – der målet slik utvalget også påpeker- er å få næringen med i det forebyggende arbeidet – vil det kunne bli en for lettveint vei dersom man kan unnlate å møte i megling. Dersom megling kan skje likevel kan det være lett å trekke seg unna.

Overføring til ungdomsstormøte

Vi ser positivt på forslaget om en ny straffereaksjon, men ser samtidig at det vil være ressurskrevende å bygge opp det nødvendige ”apparatet”.

Vi mener at den nye reaksjonen inneholder ”de riktige ingrediensene”

- individuelt tilpasset reaksjon
- restorative justice - fornærmede må ha en viktig rolle
- tverretattlig samarbeid/familieinvolvering
- tett oppfølging/kontroll

Som nevnt innledningsvis kjenner vi igjen disse elementene gjennom erfaringen med tiltaket Felles Ansvar, der det strafferettslige grunnlaget primært er påtaleunntatelse med vilkår eller betinget dom med vilkår.

Det pekes på at reaksjonen overføring til ungdomsstormøte skal være et alternativ til samfunnsstraff og fengsel - samtidig skal det ikke være en egen straffart men være en reaksjon som gis som et vilkår i en betinget dom.

Etter ordlyden i den foreslåtte lovendring i strl § 53 nr 3 vil en ikke kunne se at denne reaksjonsformen ikke skal kunne benyttes i de tilfeller der det i dag gis en betinget reaksjon. Det stilles spørsmål om det er lovforarbeidene som da skal gi anvisning på at denne reaksjonsformen kun er et alternativ til ubetinget fengsel og samfunnsstraff?

Politiets rolle i ungdomsstormøte er ikke omtalt. Vi har god erfaring med at politiet deltar i stormøter i regi av konfliktrådet og ansvarsgrupper knyttet til enkeltungdommer slik omtalt i pkt 9.5.5.11.

Kartlegging

Vi er enig i at kartlegging er gunstig i alle sakene som skal for retten og at man må kunne ”bygge ut ” dagens ordning med personundersøkelse foretatt fra Kriminalomsorgen for å sikre at det foretas en god kartlegging der barn/unge er siktet/tiltalt.

Det er vel så viktig med en form for kartlegging i de mindre alvorlige sakene for å identifisere hva som kan være situasjonen – et naskeri kan være et ”uskyldig” engangstilfelle eller et symptom på noe alvorlig galt. Her vil politiets etterforskning ofte være den kartlegging som blir gjort, evt personundersøkelse fra Kriminalomsorgen. Det blir her fort spørsmål om ressursbruk og tidsbruk som styrer.

Behandlingen hos politiet

I en tid med fokus på rask reaksjon og press på personellressursene kan det bli en konflikt mellom rask reaksjon og klok reaksjon.

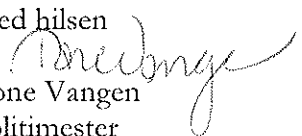
Det bemerkes at, selv med gode rutiner, vil for eksempel det å utferdige en påtaleunntatelse med vilkår være langt mer arbeidskrevende for politi/påtalemyndighet enn å utferdige et forelegg.

Øremerket personell – både på etterforskersiden og juristsiden – vil være en fordel i behandlingen av ungdomssaker, men ofte vanskelig å få til fordi det ikke er nok personell til å øremerke folk til alle ønskede spesialoppgaver.

Vi er enige i utvalgets betraktninger om at det må tydeliggjøres at det er flere faktorer enn hurtighet som avgjør hva som er godt politiarbeid jf pkt 9.5.4.1.

Særlig på dette feltet er det viktig at politiets arbeid er kunnskapsbasert – både når det gjelder problemforståelse og med hensyn til hvilke tiltak som skal settes inn.

Med hilsen

Tone Vangen
politimester

Saksbehandler:

Tlf: